

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2215/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó Magyar Állam képviselője (törvényes képviselő mint a tulajdonosi jogok gyakorlója: Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., a továbbiakban: MNV Zrt.) jogi képviselője (dr. Papp Sándor egyéni ügyvéd) útján a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján. Az indítványozó szerint a támadott határozat sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, R) cikk (2) bekezdését, 28. cikkét, XV. cikk (1)-(2)-bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az ügy előzményeként szolgáló perben az indítványozó alperes volt. Az alapügy felpereseinek jogelődjénél azbesztpor belélegzése következtében panaszai 2013. augusztusában kezdődtek köhögéssel, fulladással, mellkasi fájdalommal és légszomjjal. Az orvosi vizsgálatok eredményeként 2013 szeptemberében *mesothelioma epitheliale malignum* (mellhártya rosszindulatú daganata) megbetegedést állapítottak meg. A diagnosztizálást követően folyamatos orvosi kezelés alatt állt, végül 2017. május 29-én elhunyt.
- [3] Az 1996-ig az alperes tulajdonában álló azbesztcement gyár a felperesi jogelőd lakhelyétől 1,5-2 km-re helyezkedett el. 2004-től a 41/2000. (XII.20.) EüM-KöM rendelet megtiltotta az azbesztcement gyártását, forgalmazását és felhasználását, amit követően az alapperbeli azbesztcementgyár akkori tulajdonosa végelszámolásra került, majd a végelszámolás felszámolásba fordult. Az ingatlan ezt követően többször tulajdonost váltott, illetve megkezdődött az ingatlanon álló épületek bontása, ami azonban környezet- illetve munkavédelmi okokból több esetben

felfüggesztésre került. 2014 márciusában a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség a KTF3570-4/2014. számú határozatával kötelezte az ingatlan akkori tulajdonosát a bontási munkálatok során keletkezett hulladékok besorolására (figyelembe véve a veszélyes és nem veszélyes hulladékok keveredését), illetve engedéllyel rendelkező hulladékgazdálkodási szervezetnek történő átadására. Ezt követően a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség többször megbírságolta az ingatlan tulajdonosát kötelezettségei nem teljesítése miatt, majd szakértő kirendeléséről határozott az ingatlanokon található hulladékok azonosítására, veszélyességük megállapítására, végül KTF 3570-12/2014. számú határozatában azonnali hatállyal előírta a hulladékdepóniák kiporzásának átmeneti megakadályozása érdekében azok folyamatos locsolását.

- [4] 2.1. Az azbesztexpozícióval összefüggő *mesothelioma* megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alapból a Magyar Állam ellen számos polgári peres eljárás indult. A felperesi keresetek elsődleges jogalapját a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 100. §-a képezte.
- [5] Ezekben a perekben a Fővárosi Törvényszék mint elsőfokon eljáró bíróság azt állapította meg, hogy a Magyar Állam nem felelős a felpereseket, illetve a felperesi jogelődöket ért kárért. A bírósági indokolás szerint habár a perbeli ingatlanok tulajdonosa a Magyar Állam volt, az ingatlanokat az állami vállalat kezelésbe adta, így a felpereseket ért kárért a kezelő (illetve annak jogutódja) tartozik felelősséggel, továbbá a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés ugyan fennállt, de az alól az alperes sikerrel mentette ki magát. Az ezekben a perekben másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéleteket azok helyes indokai alapján kivétel nélkül helybenhagyta. Az egyes perek felperesei felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához. A Kúria a jogerős ítéleteket megalapozatlannak találta, azokat az elsőfokú ítéletekre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasította. A Kúria hatályon kívül helyező végzéseiben kifejtette, hogy a kezelői jog alapítása önmagában nem alkalmas arra, hogy az ingatlan tulajdonosát mindennemű felelősség alól mentesítse, így a felperesek – az ingatlan akkori használója felelősségre vonhatóságának hiányában – megalapozottan érvényesíthetik az ingatlan tulajdonosával szemben esetlegesen fennálló nemvagyoni kártérítés iránti igényüket.
- [6] A Kúria ezen perekben elfoglalt álláspontja szerint tehát a Magyar Állam mint ingatlantulajdonos szükségtelen szomszédjogi zavarással okozott kárért való felelőssége fennállásának az első- és másodfokú bíróságok döntéseivel ellentétben nincs jogi akadálya, továbbá a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés is megállapítható, így a bizonyítási eljárást a Kúria iránymutatása szerint az alperes magatartásának kimentésre való alkalmassága tekintetében kellett lefolytatni. A megismételt – továbbá a Kúria hatályon kívül helyező végzése után

indult vagy folytatódott – eljárásokban az első- és másodfokon eljáró bíróságok – a Kúria iránymutatását követve – a felperesek kereseteinek helyt adtak, és nemvagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték az alperest.

- [7] 2.2. Az indítvány alapjául szolgáló perben a kereset szerint a felperesi jogelődöt az azbesztózis okozta *mesothelioma* megbetegedése következtében nem vagyoni kár érte, amelynek megfizetésére Magyar Államot mint alperest kérte kötelezni.
- [8] Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 39.P.22.719/2022/13. számú ítélete kártérítés megfizetésére kötelezte az indítványozót mint alperest.
- [9] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntését 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítéletével helybenhagyta. Hangsúlyozta, hogy az állam mint tulajdonos a rendszerváltást megelőző állami tulajdon dominanciájára tekintettel polgári jogi felelősséggel is tartozik a tulajdonában lévő ingatlanon az ingatlankezelője által folytatott, nyilvánvalóan környezetszennyező tevékenységgel okozott kárért. Az Ítéltábla álláspontja szerint az alperes azzal, hogy eltúrta az ingatlanán ezt a tevékenységet, és tulajdonosként nem lépett fel a környezetszennyező működés megszüntetése érdekében, az 5/2022. (IV.14.) AB határozatban foglalt indokokra is figyelemmel tulajdonosként megszegte a régi Ptk. 100. §-ában előírt kötelezettségét, ezért mulasztása jogellenes.
- [10] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a jogerős döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, R) cikk (2) bekezdése, 28. cikke, XV. cikk (1)-(2)-bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján.
- [11] 3.1. Az indítványozó részben arra hivatkozott, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta döntése során az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdését és 27. § (3) bekezdését, amelyből álláspontja szerint az következik, hogy az államnak nem volt mögöttes felelőssége az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért, és ez alapján nem tartozik felelősséggel a tulajdonában álló állami vállalat környezetszennyező tevékenységéért. Álláspontja szerint a kezelői jogot gyakorló vállalatnak volt tulajdonosi felelőssége. Ezzel összefüggésben a 17/1992. (III. 30.) AB határozatra hivatkozott. Emellett utalt arra, hogy a bíróság tévesen hivatkozott az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatra. Ezzel a támadott döntés megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, R) cikk (2) bekezdését, 28. cikkét, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [12] 3.2. Az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdésének sérelme körében arra hivatkozott az indítvány, hogy a bírósági döntés elmulasztotta „az egyenlőség követelményének az indítványozó javára történő érvényre juttatását”. Az indítványozó szerint „a jogerős ítéletben a Magyar Állam terhére megállapított, az egyenlőség Alaptörvényi

követelményét sértő, többletfelelősséget kimondó megkülönböztetés következtében született meg”.

- [13] Az indítványozó arra hivatkozott, hogy „a Kúria az azbesztexpozícióval összefüggő *mesothelioma* megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alapból indított peres eljárások során hozott, jelen ügyre is iránymutatást képező hatályon kívüli helyező végzéseiben, majd a megismételt eljárásokat követően hozott felülvizsgálati ítéletében rögzítette az állam mint ingatlantulajdonos („az adott gazdasági környezetben erőforrásaiból és monopolhelyzetéből adódóan sajátos helyzetben lévő jogalany”) minden más magánjogi jogalanyhoz viszonyított többletfelelősségét”. Az indítványozó álláspontja szerint az indítvány alapjául szolgáló ügyben az ok-okozati összefüggés, továbbá a felróhatóság nem volt megállapítható, amelyre vonatkozó érvelését a bíróság nem fogadta el és ezáltal nem vette figyelembe. Valamint a bíróság az indítványozó szerint tévesen értelmezte és vette figyelembe az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatot. Ezáltal a bíróság az indítvány alapjául szolgáló ügyben az indítványozót más magánjogi jogviszonyok alanyaitól eltérően kezelte, ami sérti az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdését, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdését, 28. cikkét, B) cikk (1) bekezdését és R) cikk (2) bekezdését.
- [14] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványi kérelem megfelel-e az Abtv. és az Ügyrend szerinti befogadási feltételeknek.
- [15] 4.1. Az indítvánnyal támadott jogerős ítéletet az indítványozó ügyvédje 2023. augusztus 7-én vette át, az alkotmányjogi panaszt 2023. október 5-én, határidőben nyújtotta be. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségek kimerítése után terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [16] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett ítéletekkel zárult ügyben felperes volt, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [17] 4.2. Az indítványozói jogosultság Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti vizsgálata az ügy érdemi elbírálásának előkérdése, ezért az Alkotmánybíróság a továbbiakban ezt vizsgálta.
- [18] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az

indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [19] Az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló 2023. évi X. törvény 13. §-a 2023. június 1-jei hatállyal módosította az Abtv. 27. §-át, amelynek következtében a közhatalmat gyakorló indítványozók indítványozói jogosultsága az Abtv. 27. §-át illetően megszűnt.
- [20] Az Abtv. jelenleg hatályos 27. § (2) bekezdése értelmében a 27. § (1) bekezdésében foglaltak (ti. az alkotmányjogi panasz benyújtása) „nem illetik meg a közhatalmat gyakorló indítványozót”. A törvényhez fűzött jogalkotói indokolás szerint a módosítás „kivezeti a jogrendszerből azt a lehetőséget, hogy a közhatalmat gyakorló szervek (hatóságok) alkotmányjogi panasszal fordulhassanak az Alkotmánybírósághoz” (lásd: 2023. évi X. törvény végső előterjesztői indokolása, Részletes indokolás a 13. §-hoz).
- [21] Az indítványozó a Magyar Állam, illetve a képviseletében eljáró MNV Zrt.. Az állam fogalmilag és szükségszerűen közhatalmat gyakorol: az egyes állami intézmények közhatalomgyakorlása az állam hatalmi megnyilvánulásának minősül. Az állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. törvény 17. § (1) bekezdés a) pontja alapján az MNV Zrt. előkészíti, illetve végrehajtja az Országgyűlés, a Kormány és a miniszter állami vagyonnal kapcsolatos döntéseit, e) pontja értelmében az állami vagyonnal kapcsolatos polgári jogi jogviszonyokban – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – képviseli az államot; 17. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az MNV Zrt. jogszabályokban meghatározott feladatai állami feladatnak minősülnek, vagyis az Abtv. 27. § (2) bekezdése szerinti kizáró feltétel az MNV Zrt.-re is érvényesül.
- [22] 5. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Abtv. 27. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében nem jogosult az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtására, ezért 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Abtv. 27. § (2) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2024. november 5.

Dr. Varga Réka s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró